

BIJDRAGEN

Piet Bakker en Anne Lenders

De wonderbaarlijke wederopstanding van een Amsterdamse historieschilder Rombout van Troyen (1605-na 1657) en zijn tweede leven in Friesland

Samenvatting

Rombout van Troyen, een succesvolle historieschilder, zou in 1656 onder armoedige omstandigheden in Amsterdam zijn overleden. Recentelijk bleek echter, dat hij in 1657 nog leefde en in Leeuwarden werkte. Het artikel concentreert zich op Van Troyens nieuwe biografie en onderzoekt het waarom achter zijn verhuizing naar Friesland. Was dit hetzelfde als dat van andere schilders, die als reactie op de verslechterende marktomstandigheden in Holland de Zuiderzee overstaken om in Leeuwarden, waar de vraag naar schilderijen nog lang onverminderd groot bleef, een nieuw leven te beginnen? Of kende Van Troyen de stad al en had hij er ooit zijn opleiding gekregen?

De wûnderlike weropstanning fan in Amsterdamske histoarjeskilder

Rombout van Troyen (1605-nei 1657) syn twadde libben yn Fryslân

Gearfetting

Rombout van Troyen, in suksesfolle histoarjeskilder, soe yn 1656 ûnder earmoedige omstannichheden yn Amsterdam ferstoarn wêze. Resint die lykwols bliken, dat er yn 1657 noch libbe en yn Ljouwert wurke. It artikel konsintrearret him op Van Troyens nije biografy en ûndersiket it wêrom efter syn ferhuzing nei Fryslân. Wie dat itselde as dat fan oare skilders, dy't as reaksje op 'e minder wurdende merkomstannichheden yn Hollân de Sudersee oerstutsen om yn Ljouwert, dêr't de fraach nei skilderijen noch lang ûnfermindere grut bleau, in nij libben te begjinnen? Of koe Van Troyen de stêd al en hie er dêr ea syn oplieding krigen?

The miraculous resurrection of an Amsterdam history painter

Rombout van Troyen (1605-after 1657) and his second life in Friesland

Summary

Rombout van Troyen, a successful history painter, was thought to have died in poverty in 1656 in Amsterdam. Recently it became clear, however, that in 1657 he was still alive and worked in Leeuwarden. The article concentrates on Van Troyen's new biography and investigates why he moved to Friesland. Was this for the same reason why other painters, as a reaction to the deteriorating circumstances in Holland, crossed the Zuiderzee in order to start a new life in Leeuwarden, where there was still a great demand for paintings? Or did Van Troyen know the city already and had he had his education there?

Mark Raat

Friesland en de landelijke invoering van huisnummers in 1806

Sleutels tot het verkrijgen, lokaliseren en integreren van historische bewonersinformatie

Samenvatting

Het pas gestichte Koninkrijk Holland voerde in 1806 een algemene huisnummering in voor de heffing van de verponding, een belasting over onroerend goed. Al spoedig raakten huisnummers in gebruik als een van de centrale elementen van vroeg-negentiende-eeuwse overheidsadministratie. De systematiek van doorlopende nummering binnen met letters aangeduide wijken vormt echter een barrière bij historisch huizenonderzoek. Met het Friese departement als casus gaat dit artikel nader in op de wettelijke totstandkoming, invoering en praktische eigenschappen van de oudste huisnummering. Grip op de systematiek vereenvoudigt de koppeling aan de perceelnummers van het oudste kadaster (1832). Zodoende zijn gegevens uit onder meer volkstellingen, belastingadministraties en bevolkingsregisters exact te lokaliseren op nauwkeurig kaartmateriaal. Met gebruik van een historisch geografisch informatiesysteem (GIS) zal het huis fungeren als basiseenheid waaraan alle historische data met een geografische component zijn op te hangen. Koppeling met andere historische administraties biedt de mogelijkheid gegevens zowel ruimtelijk als in de tijd aan elkaar te verbinden en te presenteren.

Fryslân en de lanlike ynfiering fan húsnûmers in 1806

Kaaien ta it krijen, lokalisearjen en yntegrearjen fan histoaryske bewennersynformaasje

Gearfetting

Yn 1806 waard yn it krekt stichte Keninkryk Hollân in algemiene húsnûmering ynfierd foar de heffing fan de saneamde *verponding*, in belesting oer ûnreplik goed. Al gau wiene de húsnûmers yn gebrûk as ien fan 'e sintrale eleminten fan ier-njoggentjinde-iuwske oerheidsadministraasje. De systematyk fan trochrinnende nûmering binnen mei letters útsjutte wiken foarmet lykwols in barrière by histoarysk huzeûndersyk. Mei it Fryske departemint as kasus sil dit artikel yngean op it wetlike tastânkommen, de ynfiering en praktyske eigenskippen fan 'e âldste húsnûmering. Mear begryp fan de systematyk sil de keppeling oan de perseelnûmers fan it âldste kadaster (1832) ferienfâldigje. Dêrtroch binne gegevens út ûnder mear folkstellingen, belestingadministraasjes en befolkingsregisters eksakt te lokalisearjen op sekuer kaartmateriaal. Mei gebrûk fan in histoarysk geografysk ynformaasjesysteem sil it hûs fungearje as basisienheid dêr't alle histoaryske gegevens mei in geografyske komponint oan ophongen wurde kinne. Keppeling mei oare histoaryske administraasjes biedt de mooglikheid data sawol romtlik as yn 'e tiid oan inoar te ferbinen en te presintearjen.

Friesland and the Dutch introduction of house numbering in 1806

Keys to obtain, localize and integrate historical inhabitant data

Summary

Shortly after the 1806 foundation of the Kingdom of Holland, a system of house numbering was implemented nationwide for the *verponding* real estate tax. House

numbers came in use as one of the central elements in early nineteenth century government administration. The system of numbering houses and buildings in continuous order, within by letters distinguished neighbourhoods, is however a stumbling block in historical house research. Using the Frisian region as a case, this article concerns the legal introduction, implementation and practical characteristics of the oldest house numbering. Increased knowledge on the system will ease the connection with the parcel numbers of the 1832 cadastre. Data from censuses, tax administrations and civil registers thus will be localized accurately. With the use of a historical geographic information system (GIS) the house will function as the central unit to which all historical data can be attached. Connection with other historical administrations will establish the possibility to link and present data in spatial and temporal manners.

Yves Rocourt en Garance Laporte

The image of Mata Hari: Stories and Photos

Summary

A large portion of the literature and films about Mata Hari are entirely or at least partly focussed on the question if she was a spy. This article is not. Instead it focusses on Mata Hari's imagery, with special attention and interest to how it all started. At the time of her breakthrough at, what is now, *Musée Guimet* in Paris, almost no-one knew who Mata Hari was. However, in a very short period images of Mata Hari were everywhere for everyone to see. Images of an oriental looking woman in an oriental looking décor. Images that we still immediately associate with Mata Hari today. And thanks to interviews with Mata Hari in the newspapers people knew who Mata Hari was. Well, they knew some parts of the truth.

It byld fan Mata Hari: ferhalen en foto's

Gearfetting

In grut part fan de literatuer en films oer Mata Hari binne alhiel of minstens foar in part taspitst op de fraach oft se in spion wie. Dit artikel is dat net. Yn stee dêrfan rjochtet dit artikel him op de byldfoarming om Mata Hari hinne. Dêrby is der spesjale oandacht en ynteresse foar it begjin fan Mata Hari. Yn 'e tiid dat se trochbruts by har optreden yn wat no *Musée Guimet* yn Parys is, wist hast nimmen wa't Mata Hari wie. Yn hiel koarte tiid ferskynden lykwols oeral ôfbyldingen fan in oriïntaalsk útsjende frou yn in oriïntaalsk útsjend dekôr. Ofbyldingen dy't wy hjoed-de-dei noch hieltyd daliks assosjearje mei Mata Hari. Tanksij ynterviews mei Mata Hari yn de kranten wisten de minsken ek wa't Mata Hari wie. Teminsten, se wisten inkelde wierheden.

Het beeld van Mata Hari: verhalen en foto's

Samenvatting

Een groot deel van de literatuur en films over Mata Hari zijn geheel of tenminste gedeeltelijk gefocust op de vraag of ze een spion was. Dit artikel is dat niet. In plaats daarvan richt dit artikel zich op de beeldvorming rond Mata Hari. Daarbij is er speciale aandacht en interesse voor het begin van Mata Hari. Ten tijde van haar doorbraak bij haar optreden in wat nu *Musée Guimet* in Parijs is, wist bijna niemand

wie Mata Hari was. Echter, in een zeer korte tijd verschenen er overal afbeeldingen van een oriëntaals uitziende vrouw in een oriëntaals uitziend decor. Afbeeldingen die we vandaag de dag nog steeds direct associëren met Mata Hari. Dankzij interviews met Mata Hari in de kranten wisten de mensen ook wie Mata Hari was. Tenminste, ze wisten enkele waarheden.

Herman Maring

'Een samenweefsel van leugens en onjuiste voorstellingen'

Beeldvorming van Mata Hari, 1906-heden

Samenvatting

In dit artikel wordt de beeldvorming rond Mata Hari geanalyseerd aan de hand van de levensbeschrijvingen die in de periode 1906 tot op heden zijn verschenen in het Nederlandse, Engelse en Franse taalgebied. Het blijkt dat de levensbeschrijvingen van Mata Hari in de periode 1906 tot ongeveer 1963 niet alleen twijfelachtig zijn in hun betrouwbaarheid, maar voor het volledige begrip ook in hun samenhang moeten worden gelezen. Ze verwijzen meer naar elkaar dan naar de historische Mata Hari. In dit artikel wordt onderzocht welke motieven de biografen van Mata Hari hadden om over haar te schrijven, hoe deze motieven zich tot elkaar verhielden en hoe deze motieven het beeld van Mata Hari hebben bepaald. Ook wordt beschreven hoe latere biografen de fantasievolle en speculatieve beelden rondom Mata Hari in stand hielden en daar nieuwe, even fantasievolle speculaties aan toevoegden.

'In gearweefsel fan leugens en ûnkrekte foarstellingen'

Byldfoarming fan Mata Hari, 1906-no

Gearfetting

Yn dit artikel wurdt de byldfoarming om Mata Hari hinne analysearre oan 'e hân fan de libbensbeskriuwings dy't yn de perioade 1906 oant no ferskynd binne yn it Nederlânske, Ingelske en Frânske taalgebiet. It docht bliken dat de libbensbeskriuwings fan Mata Hari yn 'e perioade 1906 oant likernôch 1963 net allinne twiveleftich binne yn har betrouberens, mar foar it folsleine begryp ek yn har gearhing lêzen wurde moatte. Se ferwize mear nei inoar as nei de histoaryske Mata Hari. Yn dit artikel wurdt ûndersocht hokker motiven de biografen fan Mata Hari hiene om oer har te skriuwen, hoe't dy motiven har ta inoar ferholden en hoe't dy motiven it byld fan Mata Hari bepaald hawwe. Beskreaun wurdt ek hoe't lettere biografen de fantasyfolle en spekulative bylden om Mata Hari hinne yn stân holden en dêr nije like fantasyfolle spekulatjes oan tafoegen.

'A contexture of lies and incorrect representations'

Imaging of Mata Hari, 1906-today

Summary

This article analyzes the imaging around Mata Hari on the basis of the biographies published from 1906 till today in the Dutch, English and French linguistic area. The biographies of Mata Hari from 1906 till around 1963 appear to be not only doubtful in their accuracy, but have to be read in their coherency for complete understanding. They refer more to each other than to the historical Mata Hari. This article

investigates which motives the biographers of Mata Hari had to write about her, how these motives were related to each other and how these motives have determined the image of Mata Hari. This article also describes how later biographers kept up the fantastical and speculative images around Mata Hari and added as fantastical speculations to it.

KRITIEK EN TERUGBLIK

Lex Heerma van Voss

Michael Pyes *The Edge of the World*

Een succesvolle, maar mislukte geschiedenis van de Noordzee

Samenvatting

The Edge of the World van Michael Pye speelt zich af in de overgang van de middeleeuwen naar de nieuwe tijd. Het centrum van het mondiale kapitalisme verschoof in die tijd van Noord-Italië naar de Noordzee-regio met zijn sterke verstedelijking en ontwikkelde landmarkten in de Nederlanden en Zuid-Engeland. Pye suggereert dergelijke verbanden in kleurrijke verhalen, maar de samenhang is niet goed uitgewerkt; er mist een systematische vergelijking tussen verschillende perioden en met andere streken dan de Noordzee-regio.

Michael Pye syn *The Edge of the World*

In suksesfolle, mar mislearre skiednis fan de Noardsee

Gearfetting

Michael Pye syn boek *The Edge of the World* spilet him ôf yn 'e oergong fan 'e midsiuwen nei de nije tiid. It sintrum fan it mondiale kapitalisme ferskude yn dy tiid fan Noard-Italië nei de Noardsee-regio mei syn sterke ferstêdliking en ûntwikkele lânmerken yn de Nederlannen en Súd-Ingelân. Pye suggerearret sokke ferbannen yn kleurrike ferhalen, mar de gearhing is net goed útwurke; in systematyske ferliking tusken ferskillende perioaden en mei oare streken as de Noardsee-regio ûntbrekt.

Michael Pye's *The Edge of the World*

A successful, but failed history of the North Sea

Summary

Michael Pye's *The Edge of the World* takes place in the transition of the Middle Ages to the new era. The centre of mondial capitalism at the time shifted from North Italy to the North Sea region with its strong urbanization and developed land markets in The Netherlands and South England. Pye suggests such relations in colourful stories, but the cohesion has not been worked out properly; a systematic comparison between different periods and with other regions than the North Sea is missing.

Wio Joustra

Alma Tadema en Friesland: een ambivalente relatie

Samenvatting

De schilder Lourens Alma Tadema (1836-1912) werd in Friesland geboren, maar naturaliseerde zich in 1873 tot Brits onderdaan. Hoewel het werk van 'Sir Lawrence' Alma Tadema aanvankelijk populair was, raakte het later in de vergetelheid. In de jaren 1970 begon zijn rehabilitatie met onder andere een expositie in Museum Het Prinsessehof in Leeuwarden, in 1996 gevolgd door een tentoonstelling in het Van Gogh museum. Het artikel gaat in op de schenkingen die de nazaten van Tadema deden aan het Friesch Genootschap en geeft een voorbespreking van de 'Klassieke Verleiding' waarmee het Fries Museum in 2016 zijn oeuvre zal eren.

Alma Tadema en Fryslân: in ambifalinte relaasje

Gearfetting

De skilder Lourens Alma Tadema (1836-1912) waard yn Fryslân berne, mar naturalisearre him yn 1873 ta Britsk ûnderdien. Hoewol't it wurk fan 'Sir Lawrence' Alma Tadema yn it begjin populêr wie, rekke it letter yn it ferjitboek. Yn de jierren santich fan de foarige iuw begûn syn rehabilitaasje mei ûnder oare in eksposysje yn Museum Prinsessehof yn Ljouwert, yn 1996 folge troch in útstalling yn it Van Gogh museum. It artikel giet yn op de skinkingen dy't de dochters fan Tadema diene oan it Frysk Genoatskip en jout in foarbesprek fan de 'Klassieke Verleiding' dêr't it Frysk Museum yn 2016 syn oeuvre mei earje sil.

Alma Tadema and Friesland: an ambivalent relationship

Summary

The painter Lourens Alma Tadema (1836-1912) was born in Friesland, but naturalised to British subject in 1873. Though 'Sir Lawrence' Alma Tadema's work was popular in the beginning, it fell into oblivion. In the 1970's his rehabilitation started with, amongst other things, an exposition in Museum Prinsessenhof in Leeuwarden, followed in 1996 by an exposition in the Van Gogh museum. This article deals with the donations that his daughters did to the Friesch Genootschap and gives a preview of the 'Klassieke Verleiding' (Classical Charm) with which the Museum of Friesland in 2016 will honour his oeuvre.

THEMA: KENNISONTWIKKELING IN DE MODERNE BEDRIJFSGESCHIEDENIS VAN FRYSLÂN

Marijn Molema

Inleiding themagedeelte: Kennisontwikkeling in de moderne bedrijfspgeschiedenis van Fryslân

Samenvatting

Deze inleiding op vier thematische artikelen zet de gezamenlijke vertrekpunten uiteen van historisch onderzoek naar de Friese *agribusiness*. Getracht wordt de onderlinge relaties tussen de landbouw en de verwerkende industrie in beeld te brengen. Daarnaast staat de productiefactor kennis centraal. Bedrijfspgeschiedenis verschaft een toegang tot de economie van de twintigste eeuw, die door de verspreiding en toepassing van kennis voortgestuwd werd. De vier bijdragen kunnen gelezen worden als casestudies binnen een ontluikend historisch narratief, waarin Friese

voedselproducenten uit de primaire en secundaire sector gezamenlijk verantwoordelijk waren voor een ongekeerde, kennis gedreven ontwikkeling van de regionale economie.

Ynlieding temadiel: Kennisûntwikkeling yn de moderne bedriuwsskiednis fan Fryslân

Gearfetting

Dizze ynlieding op fjouwer tematyske artikels set de mienskiplike útgangspunten útien fan histoarysk ûndersyk nei de Fryske *agribusiness*. Besocht wurdt de ûnderlinge relaasjes tusken de lânbou en de ferwurkjende yndustry yn byld te bringen. Dêrneist stiet de produksjefaktor kennis sintraal. Bedriuwsskiednis ferskaft tagong ta de ekonomy fan de tweintichste iuw, dy't troch de fersprieding en tapassing fan kennis oanjage waard. De fjouwer bydragen kinne lêzen wurde as casestúdzjes binnen in groeiend histoarysk narratyf, wêryn't Fryske produsinten fan iten út de primêre en sekundêre sektor mei-inoar ferantwurdlik wiene foar in net earder sa grutte, troch kennis dreaune ûntjouwing fan de regionale ekonomy.

Introduction theme part: Knowledge development in modern business history of Fryslân

Summary

This introduction to four thematic articles explains the common points of departure of historical research of Frisian *agribusiness*. It tries to visualize the mutual relations between agriculture and the processing industry. Besides that, the production factor knowledge is central. Business history provides access to twentieth century economy, which was driven by distribution and application of knowledge. The four contributions can be read as case studies within a nascent historical narrative, in which Frisian food producers from the primary and secondary sectors were mutually responsible for an unprecedented, knowledge driven development of the regional economy.

Sjoukje de Boer

Bruggenbouwer tussen wetenschap en praktijk

De zuivelconsulent in Fryslân rond 1900

Samenvatting

De eeuwenlang traditionele zuivelsector transformeerde in Fryslân naar een moderne sector aan het begin van de twintigste eeuw. Op basis van nieuw wetenschappelijk inzicht is te verwachten dat de opkomst van de Friese zuivelindustrie samenhangt met de toepassing en verspreiding van nieuwe kennis. Om dit te onderzoeken wordt in dit artikel nagegaan hoe de Friese zuivelconsulent in de periode 1889-1930 kennis over het meten van het vetgehalte in melk mobiliseerde en organiseerde. Het blijkt dat er drie fases te onderscheiden zijn. In de eerste fase creëerde de consulent zelf kennis door te reizen, te lezen en te experimenteren. In de tweede fase probeerde hij de zuivelbewerker te overtuigen van het nut van melkonderzoek door lezingen te geven en stukken te schrijven. In de laatste fase verspreidde de consulent de kennis

verder door het ontwikkelen van een kennisnetwerk dat ontstond door zijn cursussen en onderwijs.

Brêgebouwer tusken wittenskip en praktyk

De suvelkonsulint yn Fryslân om 1900 hinne

Gearfetting

De iuwenlang tradisjonele suvelsektor transformearre yn Fryslân nei in moderne sektor oan it begjin fan de tweintichste iuw. Op basis fan nij wittenskiplik ynsjoch is te ferwachtsjen dat de opkomst fan de Fryske suvelyndustry gearhinget mei de tapassing en fersprieding fan nije kennis. Om dat te ûndersykjen wurdt yn dit artikel neigien hoe't de Fryske suvelkonsulint yn de perioade 1889-1930 kennis oer it mjitten fan it fetgehalte yn molke mobilisearre en organisearre. It blykt dat der trije fazen te ûnderskieden binne. Yn de earste faze kreëarre de konsulint sels kennis troch te reizgjen, te lêzen en te eksperimintearjen. Yn de twadde faze besocht er de suvelbewurkers te oertsjûgjen fan it nut fan molkeûndersyk troch lêzingen te jaan en stikken te skriuwen. Yn de lêste faze fersprate de konsulint de kennis fierder troch it ûntwikkeljen fan in kennisnetwurk dat ûntstie troch syn kursussen en ûnderwiis.

Building bridges between science and practice

The dairy consultant in Fryslân around 1900

Summary

The beginning of the twentieth century signalled the transformation of the traditional dairy industry in the province of Frisia. Recently acquired insights indicate a connection between the rise of the Frisian dairy industry and the application and circulation of new knowledge. In order to investigate this hypothesis, this article examines how, in the years between 1889-1930, the Frisian dairy consultant was able to mobilise and organise his knowledge on measuring the fat content of milk. It turns out that three phases can be distinguished. During the first phase, the consultant acquired knowledge through travelling, reading and experimenting. In the second phase, he tried to convince the people processing dairy of the benefit of milk testing, through lecturing and writing articles. In the third and final phase, the consultant was able to spread his knowledge even further by expanding the knowledge network that he had built up through workshops, courses and education.

Ronald Plantinga

Een opleiding van formaat

Een beeldverhaal over de Bolswarder zuivelschool (ca. 1880-1996)

Samenvatting

De Rijkszuivelschool in Bolsward leverde ruim honderd jaar hoogopgeleide leidinggevenden voor de zuivelindustrie. De oud-studenten hadden kennis van de meest recente technologieën in zuivelland. Vaak werden zij directeur van een zuivelfabriek, en droegen zo hun kennis over aan de werknemers in de sector. Het onderzoek van de Fryske Akademy richt zich op de zuivelschool als een belangrijke bouwsteen van de kennisinfrastructuur in de zuivelsektor. In dit artikel wordt aan de

hand van dertien historische foto's een eerste presentatie gegeven van de eerste onderzoeksresultaten.

In oplieding fan formaat

In byldferhaal oer de Boalserter suvelskoalle (sa. 1880-1996)

Gearfetting

De Rykssuvelskoalle yn Boalsert levere goed hûndert jier heechoplate liedingjaanden foar de suvelyndustry. De âld-studenten hiene kennis fan de meast resinte technologyen yn de suvel. Faak waarden sy direkteur fan in suvelfabryk, en droegen sa har kennis oer oan de wurknimmers yn 'e sektor. It ûndersyk fan de Fryske Akademy rjochtet him op de suvelskoalle as in belangrike boustien fan de kennisynfrastruktuer yn de suvelsektor. Yn dit artikel wurdt oan de hân fan trettjin histoaryske foto's in earste presintaasje jûn fan de earste ûndersyksresultaten.

A great education

A story in images about the Bolsward Dairy School (ca. 1880-1996)

Summary

The Bolsward Dairy School trained managers for the Dutch dairy industry. The alumni had acquired knowledge of state-of-the-art technologies in the dairy sector. They mostly became director of a dairy factory, thereby in turn educating the employees at the factories. Current research at the Fryske Akademy focuses on the Dairy school as an important part of the knowledge infrastructure of the twentieth century dairy sector. In this article a first presentation of the results is given, using thirteen historical photographs.

Marijn Molema en Binne de Haan

Agrarische bedrijfsveranderingen 1955-1980

Enkele observaties uit een oral history-project

Samenvatting

In 2015 werden tien boerenechtparen in Fryslân en Groningen, die tussen 1955 en 1980 de leiding hadden over een boerenbedrijf, geïnterviewd over hun belevenissen. Vooral hun ervaring ten aanzien van nieuwe technologie en voorlichting vanuit de overheid zijn bevraagd. De persoonlijke verhalen laten zien dat de omgang met nieuwe technologie een proces van *trial-and-error* was. De agrarische ondernemers werden geholpen door de bedrijfsvoorlichting, maar zetten met collega's ook eigen studiegroepjes op. In deze groepjes vond intervisie plaats op aspecten zoals de verbouw van voedermaïs of het optimaliseren van het teeltplan.

Agraryske bedriuwseroaringen 1955-1980

Inkele observaasjes út in oral history-projekt

Gearfetting

Yn 2015 waarden tsien boere-echtparen yn Fryslân en Grinslân, dy't tusken 1955 en 1980 de lieding hiene oer in boerebedriuw, ynterviewd oer harren ûnderfiningen. Foaral harren ûnderfining oangeande nije technology en foarljochting út de oerheid

wei binne befregge. De persoanlike ferhalen litte sjen dat de omgong mei nije technology in proses fan *trial-and-error* wie. De agraryske ûndernimmers waarden holpen troch de bedriuwsoarjochting, mar setten mei kollega's ek eigen stúdzjegroepkes op. Yn dy groepkes waard oan ynterfyzje dien op aspekten lykas it ferbouwen fan foermais of it optimalisearjen fan it bouplan.

Agricultural business changes 1955-1980

A couple of observations from an oral history project

Summary

In 2015 ten farmer's couples in Friesland and Groningen, leading an agricultural business between 1955 and 1980, were interviewed on their experiences. Especially their experiences with concern to new technology and information from the government have been questioned. The personal stories show that dealing with new technology was a process of trial-and-error. The agricultural entrepreneurs were helped by the company information, but also set up study groups with colleagues. In these groups intervention took place on aspects such as cultivation of feed maize or optimization of the cultivation plan.

Jan Ybema

Trochleare en omstean leare

Yndividu en modernisearring yn de Fryske suvel (1955-1980)

Gearfetting

De jierren 1955-1980 binne in tiid fan fúzje en konsintraasje yn de Fryske suvelyndustry. Wurkgelegenheid nimt ôf, mar molkoanfier nimt ta en fabrieken wurde grutter. Meganisearring en skaalfergrutting hâlde de sektor kompetityf en gripe tagelyk djip yn yn it deistich wurk. Dit artikel jout in skiednis fan modernisearring yn de Fryske suvel, ferteld op basis fan de ferhalen fan tsien âld-wurknimmers, fan molkriders oant direkteur. Mei-inoar foarmje sy in sosjale dwerstrochsnee. Njonken fraachpetearen binne ek de resultaten ferwurke fan in skriftlike enkête, ynfolle troch mear as fyftich âld-personielsleden. It artikel jout omtinken oan de ympakt fan de opkomst fan masines, it feroarjende karakter fan fakmanskip, de gefolgen fan skaalfergrutting foar de bining fan persoanlik mei fabryk en fan fabryk mei it doarp en it tanimmende belang fan kennis. Op it fabryk sels en yn kennisynstituten koe persoanlik ûnderwiis folgje en him de modernisearring eigen meitsje. It hegere kader befoel de fernijings better as it persoanlik op 'e wurkflier. De mûnlinge skiednis ropt de fraach op hoe't foar alle sosjale lagen weardefolle arbeid bestean bliuwe kin yn in globalisearjend Fryslân dat stribbet nei in ynnovative kennisekonomy.

Verder leren en leren aanpassen

Individu en modernisering in de Friese zuivel (1955-1980)

Samenvatting

De jaren 1955-1980 zijn een tijd van fusie en concentratie in de Friese zuivelindustrie. Werkgelegenheid neemt af, maar melkaanvoer neemt toe en fabrieken worden groter. Mechanisering en schaalvergroting houden de sector competitief en grijpen tegelijk diep in in het dagelijks werk. Dit artikel geeft een

geschiedenis van modernisering in de Friese zuivel, verteld op basis van de verhalen van tien oud-werknemers, van melkrijder tot directeur. Samen vormen zij een sociale dwarsdoorsnee. Naast interviews zijn ook de resultaten verwerkt van een schriftelijke enquête, ingevuld door meer dan vijftig oud-personeelsleden. Het artikel geeft aandacht aan de impact van de opkomst van machines, het veranderende karakter van vakmanschap, de gevolgen van schaalvergroting voor de binding van personeel met fabriek en van fabriek met het dorp en het toenemende belang van kennis. Op de fabriek zelf en in kennisinstituten kon personeel onderwijs volgen en zich de modernisering eigen maken. Het hogere kader beviel de vernieuwingen beter dan het personeel op de werkvloer. De mondelinge geschiedenis roept de vraag op hoe voor alle sociale lagen waardevolle arbeid kan blijven bestaan in een globaliserend Fryslân dat streeft naar een innovatieve kenniseconomie.

Continued learning and learning to adapt

The individual and modernisation in Frisian dairy (1955-1980)

Summary

The years 1955-1980 were a period of merging and concentration in the Frisian dairy industry. Employment shrank, but milk production rose and factories grew bigger. Mechanisation and scale-up helped the sector to remain competitive, while at the same time heavily changing the daily work. This article offers a history of modernisation in Frisian dairy, told by the stories of ten former employees, varying from chauffeur to chief executive. Together they cover a social cross section. Apart from interviews, the article also relies on the results of a written questionnaire, filled out by more than fifty former employees. The focus is on the impact of the rise of machines, the changing character of craftsmanship, the consequences of scaling up for employee's attachment to the factory and the factory's role in the village, and the growing importance of knowledge. In the factory itself and in knowledge institutes, personnel could take follow-up courses and thus acquaint themselves with the latest techniques and practices. People in higher positions enjoyed innovations better than personnel in the lower segments. This oral history raises the question how valuable and satisfying labour can continue to exist for all social segments of society in a globalising Fryslân that strives for an innovative knowledge economy.